

SZÉKELY OKLEVÉLTÁR

ÚJ SOROZAT

II

UDVARHELYSZÉKI TÖRVÉNYKEZÉSI JEGYZŐKÖNYVEK 1591—1597

KÖZZÉTESZI

DEMÉNY LAJOS ÉS PATAKI JÓZSEF

A Székely Oklevéltár új sorozatának első kötetét tárgyszűrtő ügyelemmel fogadta a hazai tudományos és szépirodalmi publicisztika. Méltatások, ismertetők, beszámolók és kritikák jelennek meg a *Korunk*, a *Revista de istorie*, az *Utunk*, a *Her*, a *Nemzet* művelődési folyóirataiban és napilapok kisebb-nagyobb rovatjaiban. A kötet megjelenését követően a kapcsolatok is megújultak. Az elhangzott bírálatok és a szerkesztők válaszaiban vagy a tárgyakban közölt megjegyzések mind azt bizonyítják, hogy kiadványunkat fokozódó érdeklődéssel veszi körül. Erre mutatnak a szeptemberi kiadványát előző észrevételek és a válaszok is. A második kötet megjelenését előző észrevételek és a válaszok is. A megjegyzések (már az egyes tárgyak fejedelmén, amelyek a megjelölt munkájának jogtartékosságából fakadnak) legnagyobb része a nagyközönség számára is könnyen használható szövegközléshez fordítódik. A kötet között elhangzott a javaslat, hogy a szövegeket a betűnyi kiadvánnyal párhuzamosan a mai helyesírásához igazodó átirásban is közölni kellett volna. Ezt elfogadhatatlannak tartottuk, tekintettel a kiadvány tudományos jellegére és arra, hogy kétszeresére növelte volna a könyv terjedelmét. Ezzel szemben fontosra váltunk azokat a megjegyzéseket, amelyek a kiadvány felhasználását megkönnyítik mind a kutatók szempontjából, mind pedig a nagyobb olvasóközönség számára. Bevalljuk, hogy ezek közül is sok gondot okozott az, hogy a jegyzőkönyvek közlésének sorrendje. A nézeteltérések az eredeti protocollumok ránk maradt állapotából fakadnak. Az eredeti jegyzőkönyvek legalábbis 1601-ig, az idők viszonyosságából következően, sok hiányossággal maradtak ránk, de mindezek mellett, nem egyszer az egy és ugyanazon napos tárgyalási perek, prókátortvallások vagy tilalmak alóli felszabadítások, a különböző fórumokon (viceszés, udvarhelyszéki törvényszék, a kapitány széke) folyó perek, tanúkihallgatások szöveget, a perbeli végzéseket vagy széki határozatokat stb. csak ritkán vezették be folyamatos sorrendben. Ha történetesen a valamelyik perrel kapcsolatos feljegyzés nem töltötte ki az egész lapot, az eredeti maradt helyre — igen gyakran esetlegesen — jegyezték fel egy későbbi per anyagát. Azonkívül a prókátortvallásokat, a tilalmakat és még inkább a tilalmak alóli felszabadításokat rendszeresen külön-külön vezették be a protocollumokba. A jegyzőkönyvekhez csatolták a lakóhelyi tanúkihallgatásokat is. Következésképpen, nem csupán a levéltári anyag „öröszített” állapota befolyásolta döntésünket, hogy a szöveget évenként csoportosítva, ezen belül pedig a jegyzőkönyvek megőrzésének levéltári sorrendjében közöljük, amint ezt az első kötet előszavában jelezte, hanem az egyazon per folyamattal összefüggő későbbi feljegyzésekkel együtt, a protocollumokhoz fűzött jegyzetekben jeleztük. Helyénvalónak találtuk azt az észrevételt, hogy a protocollumok

KRITERION KÖNYVKIADÓ
BUKAREST 1985

Nem tagadjuk, hogy a kötet megjelenését követően a kapcsolatok is megújultak. Az elhangzott bírálatok és a szerkesztők válaszaiban vagy a tárgyakban közölt megjegyzések mind azt bizonyítják, hogy kiadványunkat fokozódó érdeklődéssel veszi körül. Erre mutatnak a szeptemberi kiadványát előző észrevételek és a válaszok is. A megjegyzések (már az egyes tárgyak fejedelmén, amelyek a megjelölt munkájának jogtartékosságából fakadnak) legnagyobb része a nagyközönség számára is könnyen használható szövegközléshez fordítódik. A kötet között elhangzott a javaslat, hogy a szövegeket a betűnyi kiadvánnyal párhuzamosan a mai helyesírásához igazodó átirásban is közölni kellett volna. Ezt elfogadhatatlannak tartottuk, tekintettel a kiadvány tudományos jellegére és arra, hogy kétszeresére növelte volna a könyv terjedelmét. Ezzel szemben fontosra váltunk azokat a megjegyzéseket, amelyek a kiadvány felhasználását megkönnyítik mind a kutatók szempontjából, mind pedig a nagyobb olvasóközönség számára. Bevalljuk, hogy ezek közül is sok gondot okozott az, hogy a jegyzőkönyvek közlésének sorrendje. A nézeteltérések az eredeti protocollumok ránk maradt állapotából fakadnak. Az eredeti jegyzőkönyvek legalábbis 1601-ig, az idők viszonyosságából következően, sok hiányossággal maradtak ránk, de mindezek mellett, nem egyszer az egy és ugyanazon napos tárgyalási perek, prókátortvallások vagy tilalmak alóli felszabadítások, a különböző fórumokon (viceszés, udvarhelyszéki törvényszék, a kapitány széke) folyó perek, tanúkihallgatások szöveget, a perbeli végzéseket vagy széki határozatokat stb. csak ritkán vezették be folyamatos sorrendben. Ha történetesen a valamelyik perrel kapcsolatos feljegyzés nem töltötte ki az egész lapot, az eredeti maradt helyre — igen gyakran esetlegesen — jegyezték fel egy későbbi per anyagát. Azonkívül a prókátortvallásokat, a tilalmakat és még inkább a tilalmak alóli felszabadításokat rendszeresen külön-külön vezették be a protocollumokba. A jegyzőkönyvekhez csatolták a lakóhelyi tanúkihallgatásokat is. Következésképpen, nem csupán a levéltári anyag „öröszített” állapota befolyásolta döntésünket, hogy a szöveget évenként csoportosítva, ezen belül pedig a jegyzőkönyvek megőrzésének levéltári sorrendjében közöljük, amint ezt az első kötet előszavában jelezte, hanem az egyazon per folyamattal összefüggő későbbi feljegyzésekkel együtt, a protocollumokhoz fűzött jegyzetekben jeleztük. Helyénvalónak találtuk azt az észrevételt, hogy a protocollumok

Benkő Lennak
a régi barátsággal

1985. nov. 29.

Ketaki József
Demény László